כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום שלישי ■ פרשת יתרו ■ י"ד שבט ה'תשע"ד ■ 15.01.2014 ■ גליון מס' 258

תפוצה לכל קהילות ישראל

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

מעמד הר סיני כתשתית לחברה הישראלית

תחילת הדיבור האלוקי לעם ישראל כעם הוא מעמד יסודי ומרשים. האם רק תוכן הדיבור הוא שראוי שייחשב בעינינו, או שיש מסר גם בעצם המעמד?...

המשך בעמ' 2

שו"ת חורף

שאלתנו היא לגבי העלייה לספינה ביום חמישי, האם הדבר אפשרי לאור דברי הגמרא במסכת שבת שלא מפליגים בספינה ג' ימים קודם השבת...

המשך בעמ' 3

סיפור לשבת

התפללה שהמוות יבוא לקחתה ואז...

עברו כמעט 70 שנה, אבל מרשה קרוזמן עדיין זוכרת את הרגע שבו היא שכבה מחוץ למשרפה...

המשך בעמ' 4

שביבים

- וירד ה' על הר סיני
- ולא תעלה במעלות על מזבחי וגו'
- בזכות הנערה שלא ידעה
- חלוקת שום בפדיון הבן

המשך בעמ' 5

ממלכת כהנים וגוי קדוש

/ הרב יעקב הלוי פילבר

בספרו מסילת ישרים (פ"א) תמה הרמח"ל על אותם הסוברים כי תכלית האדם היא לצורך העולם הזה בלבד, ולשיטתם הוא שואל: "אם כך מדוע היה צריך שתנופח באדם נשמה כל כך חשובה ועליונה, שהיא גדולה אף מן המלאכים עצמם?" אבל שאלה זו אפשר לשאול גם להיפך: אם תכליתו של האדם הוא העולם הבא, מדוע היה צורך לזווג לנשמתו העליונה של האדם גוף כה חומרני ועכור? ולכאורה הזיווג הזה לא זו בלבד שאינו מביא תועלת לאדם אלא הוא מקור כל חטאיו, כמו שמובא במדרש (ויק"ר ד) שבכבית דין של מעלה, הנשמה מטילה את האשמה על הגוף וטוענת: "משעה שיצאתי מהגוף, כציפור טהורה פורחת באויר אני" ושוב אין אני חוטאת. ולעומתה טוען הגוף להיפך שהאשמה היא דווקא בנשמה: "נשמה היא שחטאה, משעה שיצתה ממני, כאבן שהושלכה על גבי הקרקע אני נשלכת" - ואם כך מה ראתה ההשגחה העליונה לברוא את האדם בריאה מורכבת של גוף ונשמה? ואם למרות זאת נברא האדם בגוף ונשמה דווקא, למדים אנו מכך שלכתחילה רצתה ההשגחה העליונה שאנו נעבוד את ה' לא רק בחלק הרוחני שלנו, אלא נשלב עמו גם את החלק הגשמי הארצי שלנו, ועם שניהם יחד לעשות משכן לה'.

את השילוב הזה של הגוף והנשמה מוצאים אנו גם בפרשתנו, באמירתו של הקב"ה לבני ישראל למרגלות הר-סיני: "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש". אילו נאמר "ממלכה-של-כהנים", הייתי אומר שהכוונה היא שכל תושבי הממלכה צריכים להיות כהנים, אזרחים הפרושים מעסקי העולם ומדאגה לצרכי היום-יום. אבל הביטוי "ממלכת-כהנים", משמעו שהממלכה, המערכת העוסקת ודואגת לחיי ההווה, לכלכלה, בריאות, בטחון, תחבורה וכדומה, כל אלו צריכים להיות ברמתם המוסרית והרוחנית ברמת הכהנים עבדי ה', שלא לשקוע בהם בתאוות הבצע, בכוחניות, שחיתות, ושאר תחלואי החברה החומרנית. והוא הדין ל"גוי קדוש" לא עם של קדושים אלא שהאומה תהיה קדושה.

על הכרח השילוב של החומר והרוח בחיי האדם והחברה כתב הראי"ה בספרו 'אורות הקודש' (ח"ג עמ' קפ): "אין המחשבה האצילית שלימה באדם, כשהוא מתנשא לצייר את הטוב הכללי, ולהתאמץ לחשוק בו לעצמו ולעולם כולו, אלא אם כן מחשבתו האצילית מחפשת אפשרות לצורת חיים כזאת, שתבסם את העולם במה שתתקן את תכונתו החברתית, ותכריע גם כן לטובה את החיים הפרטיים, בין בחיצוניותם, בין בפנימיותם, ותעמיד את היסוד לבסס את מעמד החיים באופן כזה, שהחיים הנצחיים שהם קשורים בזיכוך הנשמות ואימוצן הרוחני המוחלט, הם יהיו נמשכים והולכים מהתיקון המסודר של המעמדים החברתיים והפרטיים". כנגד העמדה החיובית הזו מעמיד הראי"ה שם שתי עמדות קיצוניות שיש להתרחק מהן, האחת היא: "כל מחשבה שהיא מפקרת את תיקון העולם וסדרי המדינות, ופורחת באויר רוחני לבדה, ומתפארת בתיקון נשמות והצלחתן, הרי היא מיוסדת בשקר שאין לו רגלים". והשניה היא: "וכל מחשבה שדבר אין לה עם רוממות הנצחיות ומתעסקת רק עם סדרי החיים החמריים ותיקוניהם, אפילו אם יהיו בה תוכנים מוסריים וארחות צדק ומישרים, סופה להתעכר מפני קטנותה ומפני הזוהמא והסרחון שהחיים החומריים לקויים בהם בטבעם, כשהם מנותקים מיסוד חיים נצחיים ותשוקתם".

כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

מעמד הר סיני כתשתית לחברה הישראלית

/ אליקים כסלו*

תחילת הדיבור האלוקי לעם ישראל כעם הוא מעמד יסודי ומרשים. האם רק תוכן הדיבור הוא שראוי שייחשב בעינינו, או שיש מסר גם בעצם המעמד?

מבוא

תחילת הדיבור האלוקי לעם ישראל כעם הוא מעמד יסודי ומרשים, אבל מהי משמעותו העקרונית? האם רק תוכן הדיבור האלוקי לעם ישראל הוא שראוי שייחשב בעינינו או שיש מסר בעצם המעמד?

בדברים הבאים ננסה לעמוד על משמעות מעמד הר סיני לעצמו, עוד לפני התוכן. ננסה להבין את המשמעות העמוקה של ההתרחשות הזו שבה עם עומד לפני האינסוף ורואה בנוכחותו. לא נצליח לגעת בכל ההשלכות של מעמד שכזה, אבל נראה פן מסויים אחד שבאמצעותו ננסה להבין את השינוי העמוק והמהותי שחולל המעמד בעם ישראל. נבחן את השינוי הזה דרך בחינת המושג "ערבות" - הערבות בחברה הישראלית, החיבור המהותי והשורשי בין היחידים שהתבצע באותו מעמד.

הערבות במובנה הבסיסי מתוארת כבר במדרש המתאר את מעמד הר סיני כנקודה משמעותית בו נכרתת ברית עם ישראל, עם אלו שנמצאים במעמד ממש, ועם אלו שעתידים להיוולד. כפי שדורשים חז"ל:

"בני אם ערבת לרעך" - בישראל הכתוב מדבר. בשעת מתן תורה אמר הקב"ה לישראל: תנו לי ערבים שתקיימו את התורה. אמרו לו: הרי אבות ערבים בנו. אמר להם הקב"ה: חייבים הם לי, ולואי שיעמדו בעצמן... "לא את אבותינו כרת ברית", הביאו לי מי שאינו חייב לי - התינוקות. מיד הביאו התינוקות מדדי אמותיהן ומעוברת שלהן עמדה כריסן כמראה זכוכית וראו להקב"ה. אמר להם הקב"ה: ערבים אתם על אבותיכם שאם אינן מקיימין את התורה אתם נתפסים עליהם? אמרו הן![1].

מתרחשת במעמד זה לא רק קבלת התורה והמוכנות להיענש על הפרתה אלא הרבה יותר מזה - עם ישראל מקבל על עצמו, במעמד הנשגב, גם ערבות של ענישה על עבירות נגלות ונסתרות שעשה מישהו אחר.

"כי קודם מתן תורה לא היו ערבים זה בזה"[2].

זו משמעות הפסוק - "ויחן שם ישראל כנגד ההר"[3] ופירושו המפורסם של רש"י: "כאיש אחד בלבד אחד"[4]. ואף בהמשך בתשובה שנותנים עם ישראל למשה מודגש העניין: "ויענו כל העם יחדיו"[5].

אכן, הערבות של עם ישראל עולה וצומחת במעמד זה, אבל מה חולל אותה? מהיכן היא נובעת? כדי לענות על שאלה זו צריכים אנו לעיין ולפרש את הערבות הזו.

משמעות מושג הערבות

תחילה נתעכב מעט על המשמעות הפשוטה של מושג הערבות. בשפה היומיומית משמעות הערבות היא שאדם מוכן לשלם במקום אחר אם הלה לא ישלם את חובו. במילים אחרות, אדם מסוים נכנס במקום אדם אחר - ולוקח אחריות על חובותיו. אך הערבות אינה שיתוף בעלמא אלא היא עמידה משותפת הנובעת מכח החתימה מול נותן ההלוואה, מכח העמידה המשותפת מול גורם שלישי.

נבחן לרגע את מושג הערבות כפי שהוא מופיע בתורה. אנו פוגשים את מושג הערבות פעמיים אצל יהודה. בפעם הראשונה, יהודה נותן לתמר ערבון כשהיא מבקשת "מה הערבון אשר אתן לך... חותמך ופתילך"[6]. כאשר אין נאמנות, יש צורך בערבון על מנת להחזיר את הנאמנות, ולהבטיח את החזרת החוב. במקרה זה יהודה נותן לתמר את "תעודת הזהות שלו". תעודת הזהות נכנסת תחת יהודה ומשמשת כ"בת ערובה" אצל תמר המבטיחה את קיום ההסכם עם יהודה. הערבון הוא, למעשה האובייקט (1) שנכנס במקום האדם נותן הערבון (2) וזאת כלפי הגורם השלישי - מקבל הערבון (3).

הפעם השניה בו מוזכר עניין הערבות, היא כאשר יהודה מבטיח ליעקב: "אנכי אערבנו מידי תבקשנו אם לא הביאתיו אליך והצגתיו לפניך וחטאתי לך כל הימים"[7]. במקום זה אנחנו נפגשים שוב במושג הערבות - אין מדובר כאן באחריות שאותה מציע ראובן כשהוא מבטיח ליעקב שאם בנימין יינזק הוא יישלם על כך בחיי בניו. יהודה מציג מערכת שונה - אל מול יעקב הוא מתחייב להיכנס במקומו של בנימין ולעמוד יחד איתו - במקום שיהיה בנימין שם יהודה יהיה. בהמשך הוא יקיים את הערבות כשיבקש להימכר תמורת בנימין "ישב נא עבדך תחת הנער"[8].

אם כן, גם מהמשמעות הפשוטה וגם משתי ההופעות שלה בסיפורי יהודה לומדים אנו שמשמעות המושג ערבות היא שותפות הנגרמת מעמידה יחד אל מול גורם שלישי. עמידה זו היא היא המכוננת את אותה ערבות.

1 - מדרש תהילים שוחר טוב ח'.
2 - הארי"י לקוטי תורה, פרשת בראשית.
3 - שמות יט' ב.
4 - רש"י שם.
5 - שמות יט' ח.
6 - בראשית לח' יח.
7 - בראשית מג' ט.
8 - בראשית מד' לג.

המשך בעמוד 6

שו"ת חורף הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

שואל אלן ב. מאיטליה: אמנם אני מודע לכך שהשאלה מתאימה יותר לשו"ת קיץ מאשר לשו"ת חורף, אבל מאחר שאני ואשתי מתכננים כבר כעת את חופשת הקיץ אני פונה אל הרב בשאלה.

אנו תושבי איטליה ואנו מתכננים במהלך הטיול לעלות על ספינה ('קרוז') שתשייט מספר ימים (כמעט שבוע) ברחבי הים התיכון ובחופים השונים שבו. מועד העלייה לספינה מתוכנן ליום ה' בשבוע, ולבדיקתנו התברר שבמהלך השבת לא מתוכננת שום עצירה אלא יום השבת כולו 'מוקדש' להפלגה בלב ים.

למותר לציין שמדובר בחברת ספנות איטלקית בבעלות אינם יהודים, וכמו כן רוב הנוסעים בספינה הינם אינם יהודים, למיטב ידיעתנו מספר היהודים שיהיה על גבי הספינה הינו מועט ביותר.

כמובן שנדאג לעצמנו לאוכל כשר הן מבחינת המרכיבים והן מבחינת 'בישולי גוים' וכן התברר לנו כי במהלך ההפלגה תשרור אווירה מתאימה (עד כמה שניתן...) ליהודים יראי ה'.

ולכן כל שאלתנו היא לגבי העלייה לספינה ביום חמישי, האם הדבר אפשרי לאור דברי הגמרא במסכת שבת שלא מפליגים בספינה ג' ימים קודם השבת.

תשובה: אכן מבואר בברייתא במסכת שבת[א] שאין לעלות לספינה במשך ג' הימים שקודם השבת אם מדובר בהפלגה לדבר הרשות, אך לצורך מצווה מותר.

ונחלקו הראשונים בטעם האיסור, יש אומרים[ב] שהוא מפני שהמפליגים בספינה במשך השלושה ימים הראשונים אינם חשים בטוב מחמת נענוע הספינה ומפני הריח השונה העולה מהים ומשום כך אין להם תיאבון ואינם חשים בטוב ונמצא שבשבת לא יוכלו להתענג ולקיים מצוות 'עונג שבת' ולכן יש לעלות על הספינה רק בתחילת השבוע באופן שעד שבת כבר יתרגלו לאקלים החדש, ויש אומרים[ג] שהטעם הוא שבזמנם לא היה אפשר לעגון בלב ים אלא היו חייבים להמשיך להפליג בשבת עצמה מה שכרוך בחילול שבת במלאכות מהתורה, ואף שמלאכות אלו מותרות משום פיקוח נפש שלולי מלאכות אלו הייתה סכנת טביעה, מכל מקום אסור לאדם בשלשה ימים שקודם השבת להכניס את עצמו בידיים למצב שיצטרך לחלל שבת מפני פיקוח נפש, ויש אומרים[ד] שהטעם משום איסור אמירה לבעל הספינה הנוכרי שבהכרח יעשה בעבורו מלאכות בשבת כדי להנהיג את הספינה, ויש אומרים[ה] משום איסור 'תחומין' וכן עוד דעות.

גמרא זו וטעמיה השונים נפסקו להלכה בשולחן ערוך וברמ"א בתחילת הלכות שבת[ו].

אמנם נראה שבאופן המתואר בשאלה מרבית הטעמים אינם שייכים וכמו שאבאר:

איסור 'תחומין' לא שייך משום שבהפלגה בים התיכון בוודאי יש מרחק רב בין קרקע הספינה לקרקע הנהר ואיסור 'תחומין' לא שייך אלא בפחות מעשרה טפחים כמבואר בשולחן ערוך[ז], כמו כן לא שייך הטעם שהוא מכניס את עצמו בידיים למצב של פיקוח נפש, מאחר שלא מדובר כאן בכלל ביהודים העושים מלאכה, אלא כל הספינה מונהגת על ידי צוות של רב חובל ומלחים שכולם אינם יהודים ואף לאיסור אמירה לנוכרי (והנאה ממלאכת נוכרי) אין לחוש מאחר שרוב הנוסעים בספינה הם אינם יהודים, והספינה הייתה מפליגה לדרכה גם בלעדי הנוסעים היהודים הבודדים - ואם כן הרי זה כמלאכת גוי בשבת הנעשית עבור גוי שמותר לישראל ליהנות ממנה בשבת.

ונשאר לנו רק הטעם של ביטול עונג שבת וגם זה ייתכן שלא שייך בימינו שהאניות משוכללות מאוד ומפליגות בלב ים ללא עליות ומורדות (אלא אם כן ישנו מזג אוויר קיצוני) והרבה אנשים חשים בטוב גם בימים הראשונים של ההפלגה[ח].

ולכן אם הנכם מכירים את טבעכם ויודעים שככל הנראה תחושו בטוב אי"ה במהלך השבת שלאחר ההפלגה, והנסיעה בלב ים לא תשפיע על עונג השבת, הרי שההפלגה מותרת אף שתעלו לספינה ביום חמישי בשבוע[ט].

אלא שמצוי במקומות כעין אלו שהפועלים השונים עושים מלאכות פרטניות עבור הנוסעים ובזה וודאי עליכם להיזהר שלא ליהנות או לומר לגוי לעשות מלאכה עבורכם שהרי זו מלאכה מיוחדת עבור הנוסע המבקש ויש בזה איסור של 'אמירה לנוכרי' או איסור הנאה ממלאכת נוכרי בשבת.

א - דף י"ט.
ב - הוא שיטת הרי"ף שם.
ג - הוא שיטת בעל המאור (רבינו זרחיה הלוי).
ד - הוא שיטת הרמב"ן.
ה - הוא שיטת רבינו חננאל.
ו - סימן רמ"ח.
ז - סימן רמ"ח סעיף ב'.
ח - ועיין במאירי על שבת שכתב: 'יש ללמוד ממנה היתר למי שהורגל בכך או שמא בזמנים אלו לכל שהספנים בקיאים בה הרבה ואין כאן צער כל כך' עכ"ל.
ט - ואף אם הנסיעה תגרום לביטול עונג שבת יש לדון להתיר אם יהיה אפשר להגדיר את הטיול כ'דבר מצוה' עיין ברמ"א סוף סימן רמ"ח ואכמ"ל.

סיפור לשבת

התפללה שהמוות יבוא לקחתה ואז...

עברו כמעט 70 שנה, אבל מרשה קרוזמן עדיין זוכרת את הרגע שבו היא שכבה מחוץ למשרפה של הנאצים במחנה מאוטהאוזן באוסטריה, והתפללה שהמוות יבוא לקחת אותה. אחרי שאיבדה כבר את אימה, אביה ואחיה בשואה, היה נראה לה שהמוות הינו בלתי נמנע. אולם, בדיוק אז חייל אמריקאי הרים את הצעירה ששקלה 30 קילו בלבד והציל את חייה. "רציתי לנשק את ידו ולהודות לו", היא אומרת. "מהיום הראשון ששוחררתי, רציתי להודות לו, אבל לא ידעתי למי להודות". מאז קרוזמן, כיום בת 90, שמתגוררת בליבינגסטון שבניו ג'רזי, מחפשת אחר החייל שהציל את חייה. לפני כחודשיים המפגש המרגש סוף סוף התרחש.

סיפורה של קרוזמן מתחיל בקרקוב שבפולין. אחרי פלישת הנאצים לפולין בספטמבר 1939 קרוזמן ובני משפחתה נשלחו לגטו קרקוב. בשנת 1940 אימה נלקחה למחנה מיידנק שם נרצחה. בני המשפחה האחרים נלקחו למחנה העבודה פלאשוב מחוץ לקרקוב, שנבנה מעל שני בתי קברות יהודים. שם, כפי שהיא מספרת ל-nj.com, הנאצים נהגו להעניש או להרוג את מי שהיה חלש או חולה מכדי לעבוד. "אם הם היו מסוגלים לעבוד, הם היו נשארים בחיים", אומר מייקל ריף, מנהל המרכז ללימודי השואה ורצח עם בקולג' רמפו (Ramapo). "זה היה עניין של חיים או מוות". קרוזמן מוסיפה, "הם לא נתנו לנו לחיות, אבל הם לא נתנו לנו למות".

בשלב מסוים, קרוזמן לא סיימה לבנות חלק מהכביש משום שירד גשם והשומרים הכו אותה עם שוט של אחד הסוסים. הצלקות מהקשרים שנקשרו לשוט נותרו על גבה עד היום. פעם נוספת הם תלו אותה הפוכה מחוץ לדלת למשך כמה שעות במהלך הלילה אחרי שניסתה לבקר את אחיה.

ביום כיפור של שנת 1943, אביה של קרוזמן נמצא מתחבא בתוך בור, היכן שהיו השירותים של המחנה. החיילים הנאצים העמידו אותו יחד עם עוד 12 יהודים בשורה וירו בהם למוות. "הם ירו בו לפנינו", היא נזכרת. אחיה, סטפן גרונברג, היה הבא. ב-13 במאי, 1944 חיילים נאצים אספו מספר אסירים מהמחנה כולל את אחיה של קרוזמן. רופאים גרמנים בדקו כל אחד מהם ושלחו את אלה שיכלו לעבוד לצד ימין ואת אלה שחשבו שלא מסוגלים לעבוד לצד שמאל ולשם נשלח אחיה שהמשיך מהמחנה לאושוויץ, שם מצא את מותו. "אז הייתי לבדי", אומרת קרוזמן.

בינואר 1945 קרוזמן ואסירים נוספים נאלצו ללכת במשך חמישה ימים וארבעה לילות לאושוויץ. היא בסופו של דבר הועברה למחנה הריכוז ברגן בלזן, משם לפלוסנבורג ומשם לבסוף למאוטהאוזן. באותו הזמן החייל האמריקאי, ג'ו ברבלה, שירת ביחידה האחת עשר של חטיבת השריון. משום שלמד כיצד להקליד בבית הספר התיכון כשגויס לצבא הוא היה אחראי על רישום הפרטים הרפואיים של אנשי היחידה שלו.

ב-5 במאי 1945 חיילים אמריקאים מהיחידה של ברבלה חצו את גבול לינץ לתוך אוסטריה ושחררו את מחנה מאוטהאוזן. "כשהגענו לשם ראינו אנשים שהיו עור ועצמות", הוא נזכר. קרוזמן זוכרת ששכבה מחוץ למשרפה של המחנה כשהחיילים הגיעו והיא שמעה את המילים, "את חופשייה". היא התעלפה והחייל סחב אותה לבית החולים של היחידה, שם הרופאים החלו לטפל בה.

אחרי המלחמה שב ברבלה לניו ג'רזי ובנה חיים נוחים יחד עם אשתו, אן. קרוזמן בילתה מספר שנים באנגליה לפני שעברה לארצות הברית בשנת 1952. במשך שנים, היא ובעלה התגוררו ביוניון, ניו ג'רזי, שם היא עבדה בתור אחות. אולם, במשך כל השנים, היא תמיד תהתה מה קרה לאמריקאי שחצה גבולות אויב כדי לשחרר אותה ויהודים נוספים ממחנה הריכוז האוסטרי.

היא אפילו כתבה מכתבים לאנשים שמצאה בספרי טלפונים שחשבה שאולי יהיו קשורים ליחידה הצבאית ששחררה את המחנה. "תמיד חיפשתי משחררים", היא אומרת. "לא עמדתי לוותר". באוקטובר האחרון, כמעט 70 שנה אחרי השחרור שלה, היא ראתה הודעה בעיתון מקומי על חגיגות 65 שנות נישואין לג'ו ואן ברבלה. "חייל ותיק ממלחמת העולם השנייה, ג'וזף שירת ביחידה האחת עשר של חיל השיריון ששחרר את מחנה הריכוז מאוטהאוזן", נכתב בידיעה. יום למחרת, קרוזמן הנרגשת התקשרה למשפחת ברבלה וסיפרה לאן שהיא הייתה אחד מהיהודים ששוחררו על ידי בעלה, ג'ו. הם קבעו מפגש בבית של משפחת ברבלה באותו חודש דרך עיתון החדשות היהודיות בניו ג'רזי והפדרציה היהודית של ניו ג'רזי. "הם קיבלו אותי עם ידיים פתוחות", קרוזמן מספרת על המפגש שנמשך שעתיים. ברבלה סיפר, שהוא מרגיש שהוא מכיר את קרוזמן כבר שנים, למרות שהוא הצטנע כשאמרה שהוא עשה מעשה גבורה. "אני רק חייל רגיל", אמר.

(כתבה נטלי בהן / פורסם בבא במייל)

שביבים / שאול שיף

וירד ה' על הר סיני

אמרו חז"ל (סוטה ה' עמוד א') תלמיד חכם צריך שיהא בו (גאוה) אחד משמונה בשמינית ע"כ. הגר"א זצ"ל ביאר בדרך רמז דהפרשה השמינית שבתורה היא "וישלח" והפסוק השמיני בפרשה זו הוא "קטונתי מכל החסדים", רמז שתלמיד חכם הגם שיש לו במה להתפאר ובמה להתגאות, צריך לומר קטונתי מכל החסדים שהקב"ה עושה עימי, וזהו כוונת חז"ל "שמינית שבשמינית". הגאון ר' יהונתן אייבשיץ זצ"ל בספרו "יערות דבש" (ח"א דרוש י"ב) כתב רמז אחר: במזמור "אשרי תמימי דרך" ישנם שמונה פסוקים מכל אות. אות חית היא השמינית בסדר. ואחד מהפסוקים "חבר אני לכל אשר יראוך" (קיט, סג) וזו המידה שצריך להיות בתלמיד חכם, שיהיה חבר לכל יראי ה' וחושבי שמו, ולא יחשוב מה לי ולהם, אני גדול הדור ומנהיג, אין כבודי להשתתף עם שפל אנשים, אהיה נחבא אל הכלים במה אני יחשב. כי אין גאוה לפני המקום, ו-ה' אוהב נדכאים והם ממליא שלו.

ולא תעלה במעלות על מזבחי וגו'

וראה רש"י על אתר. מעשה נורא סיפר מרן ה"חתם סופר" זצ"ל כמה צריך להיזהר בכבוד הזולת. בימי המהרש"א זצ"ל מת איש אחד שהיה רשע גמור. בשעת הטהרה עבר בן ישיבה על פני המת השוכב והקיש על אפו וכל הסובבים צחקו על המעשה הזה. בלילה לאחר הקבורה, בא הנפטר בחלום לאותו בחור והזמין אותו לדין תורה בבית דין של מעלה, על שביזה אותו. וכך לילה אחר לילה. הלכו למהרש"א וסיפרו לו על כל העניין. ציווה המהרש"א להביא את הבחור לביתו והורה למשפחתו, כי כאשר יתעורר הבחור בלילה מבעתה, ימהרו להודיעו על כך. וכך הווה. לאחר שהגיע המהרש"א למיטת הבחור, שאל את המת מה אתה רוצה ממנו? וענה המת: הוא ביזה אותי. אמר לו המהרש"א: הלא רשע גמור היית כל ימי חייך כלום זה אינו ראוי לך? ענה המת: לא, לא הייתי רשע גמור. פעם אחת ראיתי יהודי תלמיד חכם נופל לתוך הנהר וטובע, מיד קפצתי לתוך המים והצלתי את חייו, והודות להצלה זו נעשינו ידידים, ומחמת קשרי הידידות שנוצרו בינינו, התחלתי לתמוך בו ופרנסתי אותו כל ימי חייו. כאשר באתי לעולם העליון קיבלו אותי בכבוד גדול כמו תלמיד חכם ולא הזכירו לי שום עוונות. שכן, המציל נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא, ובמיוחד שפרנסתי תלמיד חכם ויש לי חלק גדול בתורה שלו, ויש לי דין תלמיד חכם, וממילא אני תובע את הבחור כדין מי שביזה תלמיד חכם. שמע המהרש"א כל זאת ואמר לו: עליך לדעת שהעוונות שלך לא נמחקו. עכשיו רוצה השטן להכשיל אותך, כי אם אתה תגרום שהבחור ימות, אז יציג השטן טענה של מידה כנגד מידה. כלומר, נכון שפעם הצלת תלמיד חכם אבל עכשיו אתה רוצה לגרום שתלמיד חכם ימות, ודבר זה יגרום שתתבטל המחיצה שהגנה עליך עד כה ויוכלו לתבוע אותך על העבירות שלך. אל תהיה איפה טיפש, תוותר ותמחל לו. ואכן, מאותו זמן לא בא אליו יותר בחלום.

(ברית עולם / אוצרות התורה)

בזכות הנערה שלא ידעה

הרב ברל וויין (היום בירושלים) הוזמן באחד הימים לפגישה עם העורך של "דטרויט פרי פרס". לאחר ההיכרות בין שני האישים, סיפר העורך לרב וויין את הסיפור הבא:

אמו, מרי, היגרה מאירלנד לאמריקה בהיותה נערה בת שמונה עשרה, בת איכרים נטולת השכלה, ומצאה עבודה כעוזרת במשפחה יהודית דתית. אב המשפחה כיהן אז כנשיא בית הכנסת האורתודוקסי בשכונתם. מרי לא ידעה דבר וחצי דבר על יהודים, וככל הנראה לא פגשה מעולם יהודי לפני שהגיעה לאמריקה. בחודש דצמבר הראשון לעבודתה בבית, יצאו בני המשפחה לחופשה ומרי נותרה לבדה בבית. הם היו אמורים לחזור בליל ה-24 בדצמבר, ומרי נוכחה לדעת שלא יהיה בבית עץ אשוח לקבל את פניהם בשובם. היא הצרה על כך מאוד. מה עשתה? נטלה מן הכסף שהשאירו לה בעלי הבית ויצאה לקנות עץ אשוח. היא עוד הגדילה לעשות וקנתה כל מיני קישוטים חגיגיים לתלייה בחזית הבית. כשחזרו בני המשפחה מהחופשה ראו מבעד לחלון את האשוח הניצב בחדר המגורים שלהם ואת הבית כולו מקושט במנורות המיוחדות לחג. לרגע חשבו שפשוט טעו ונכנסו לשביל הלא-נכון. הם סבבו שוב את הרחוב וראו, להוותם, שזהו אכן ביתם שלהם.

ראש המשפחה נכנס אל הבית כשהוא חוכך בדעתו כיצד יסביר את עניין העץ והאורות לחברי קהילתו שרובם עוברים ליד ביתו בדרכם לבית הכנסת, בעוד מרי ממתינה ומצפה לראות את התגובה הנרגשת של בני המשפחה כאשר יראו שהנה מישהו דאג להם שלא יישארו בלי עץ בליל חג המולד.

עכשיו קרא ראש המשפחה למרי וביקש שתיכנס לחדר העבודה שלו, וכך אמר לה: "בכל ימי חיי לא עשה מישהו מחווה כה יפה עבורי כפי שאת עשית". הוא נטל שטר של מאה דולר, סכום גדול מאוד באותם ימים של שפל כלכלי,ונתן לה. רק לאחר מכן הסביר לה שהיהודים אינם נוהגים להציג עצי אשוח בבתיהם.

כשסיים העורך את סיפורו אמר לרב וויין: "זו הסיבה שמאז שאני עורך את העיתון "דטרויט פרי פרס" לא היה בו אף פעם מאמר מערכת נגד מדינת ישראל, ולעולם לא יהיה, כל עוד אני בתפקידי זה".

כשנהג נשיא בית הכנסת כפי שנהג בתגובה למעשה שעשתה מרי - תגובה של הבנה ואהדה במקום כעס - לא היה זה משום שראה בחזונו כי ביום מן הימים יהיה בנה עורך של עיתון חשוב ויוכל לנצל מעמד זה לסיוע לישראל (ישראל טרם נולדה אז). הוא פעל כך פשוט משום שזו הייתה הדרך הנכונה לפעול.

לזה קורים "קידוש השם".

(סיפר בנג'מין פרל, מרחיב גבולות החינוך היהודי בבריטניה)

חלוקת שום בפדיון הבן

כתב יוסף ויכלדר במוסף שבת של היומון "המבשר": "מנהג רווח הוא להניח שום סביב התינוק בפדיון הבן והמשתתפים מתכבדים בו ואף מביאים לביתם. בספר "לקוטי פנחס" לרבי פנחס זעליג הכהן שווארץ מקליינוואַרדיין (נדפס בשנת תרח"צ) מובאים כמה הסברים

לדבר ובהם אודות סגולות השום, שהוא מבריחהחיצונים ושהוא נגד עין הרע. עוד כותב: הסבר נאה על דרך הפשט (סעיף י' סימן קטן נ"א, ועוד בתוספות דף קו). המנהג הוא שהמשתתפים בסעודת פדיון הבן לוקחים איזה דבר מאכל לבתיהם לתת לקרוביהם ואוהביהם. ובירושלמי מובא, שרבי יוחנן היה מלקט פירורין שנשארו מסעודת קידוש החודש, ומשום גודל עניין סעודת פדיון הבן שהיא כנגד פ"ד תעניות (במסורת עד האר"י הקדוש) רבים חפצים להשתתף בסעודה. והנה, בעירובין, מן הדין צריך להניח שתי סעודות ממש כדי לערב, אך אפשר להניח לפתן וגם חומץ שהוא חריף, שיש בו כדי ללפת מזון שתי סעודות, ולכן די במעט. ובסעודת פדיון הבן בגלל מעלתה הגדולה, המסובים רוצים ליקח מעט מן הסעודה כדי לזכות גם את בני ביתם. ולפי זה, הרי בעל השמחה היה צריך להכין סעודה כסעודת שלמה המלך בשעתו, כדי שיספיק לכל האורחים גם ליקח לבתיהם. ולכן נהגו להניח שום שהוא דבר חריף ומתבל, וגם מעט הוא ראוי לאכילה וללפת, וכן לשים בתוך תבשיל. גם בשום יש קליפה שבכך נוח להניח בכיס ולהוליך לבית. ובספר "אוצר פדיון הבן" מסופר, שהאדמו"ר הרה"ק רבי יואל מסטמאר זי"ע, היה נוהג ללכת לכל פדיון הבן שמזמינים אותו, והמתין עד שעשה הכהן הפדיון, והיה נוטל מן הצוקער והשומים וציווה להביא לביתו ליתנם במאכלים. וטעם מזונות ודגים ושיכר, ואמר "לחיים" לכל המסובין". ■

מעמד הר סיני כתשתית לחברה הישראלית - המשך...

מעמד הר סיני כמכונן הערבות בחברה הישראלית

לאחר שעמדנו על משמעות המושג "ערבות" יכולים אנו להבין את המשמעות העמוקה של מעמד הר סיני לכינון החברה הישראלית. מעמד הר סיני הוא הרבה יותר מאשר התגלות הדיבור האלוקי או אף נתינת התורה. מעמד הר סיני הוא הפעם הראשונה והאחרונה בהיסטוריה האנושית שחברה כוננה עצמה על בסיס עמידה משותפת סביב נקודת האינסוף[9]. העמידה מול המוחלט האינסופי, הרבה יותר מאשר הדברים שנאמרו נתנה לעם ישראל את התשתית המכוננת להוויתו כעם, כחברה שבנויה על הרבה יותר מסך רכיביה. אין הכוונה שכל יחיד ויחיד הכיר באלוקי שבו ואז התלכדה החברה, אלא החברה נבנתה כחברה אל מול האינסוף שבה, מול האינסוף כשלעצמו. יסוד מכונן זה הוא שנתן לה, וממשיך לתת לה, את מימד העומק במערכת הקשרים הנרקמים בה בין יחיד ליחיד, שנעשים ומוארים כעת תחת אור האינסוף.

מהדהדות כאן מילותיו של ההוגה היהודי-צרפתי לוינס, שללא כל ספק יונק אותן מהתשתית הבסיסית ביותר של החברה הישראלית:

"כאשר אני אומר לנוכח פני האחר "הנני", הרי "הנני" זה הוא השער שדרכו נכנס האינסופי אל תוך הדיבור אך בלי שנותן עצמו שיראוהו"[10].

דברים אלו נובעים ישירות מיסוד הערבות של עם ישראל - אדם נכנס תחת חבירו דווקא מכח העמידה מול הגורם השלישי, הלוא הוא האינסוף. עמידה זו היא שקשרה את היחידים בעם ישראל האחד לשני לא מכוחה של לאומנות ריקה מתוכן ומלאה בסמלים אלא מכוחה של עמידה מול האלוקי.

הווית החברה הישראלית בעקבות מעמד הר סיני

כל חברה בהיסטוריה האנושית כשרצתה ליצור את גיבוש הזהות שלה נאלצה לחנך ולו במעט למחיקת האינדבידואל. רואים זאת ברבים מהמשטרים הדיקטטורים והקומינסיטים למינהם ומנגד רואים אנו במשטרים שלא מממיסים את הזהות הפרטית, כיצד נפגמת בהם המוכנות להקרבה (כיום אין כל גאווה "למות למען המלך")[11].

במעמד הר סיני היה רצון לכונן ולבנות את הוויתו של העם החדש שזה נאלצה לחנך ולו במעט למחיקת האינדבידואל. רואים זאת ברבים מהמשטרים הדיקטטורים והקומינסיטים למינהם ומנגד רואים אנו במשטרים שלא מממיסים את הזהות הפרטית, כיצד נפגמת בהם המוכנות להקרבה (כיום אין כל גאווה "למות למען המלך")[11].

במעמד הר סיני היה רצון לכונן ולבנות את הוויתו של העם החדש שזה עתה נולד. האינדבדואליות שהייתה עד כה במסע ישראל במדבר לא החזיקה מעמד ולא יכלה להוות תשתית לעם ישראל, תוצאתה הייתה - "מי יתן מותנו... בארץ מצרים"[12]. אם כך, כיצד ייצור לעצמו עם ישראל זהות - התשובה האחרת שהייתה בפני עם ישראל זו התשובה של המסת הזהות. זהו הרצון שפעפע מתחת לחטא העגל - יצירת עם המבוסס על המסת הזהות סביב מיתוס מאחד[13]. אבל, כפי שרואים אנו לאורך כל ההיסטוריה האנושית, חברות לא מחזיקות מעמד סביב מיתוס מעשה ידיה של אותה חברה, כשם שנוצר כך הוא מתבטל. יתרה מזו, אין בו כדי להעניק את הכח למעשים הפרטיים של כל יחיד כשהוא לעצמו.

אכן, עם ישראל לא בונה עצמו על בסיס אינדבידואיציה של היחידים המובילה לדמוקרטיה רופסת גם לא על בסיס פולחניזציה מוחקת זהות. עם ישראל נבנה ומתכונן על בסיסו של האינסוף כשלעצמו החף מכל פולחן המקדש סמלים קונקרטיים. הפער הבלתי ניתן לגישור בין החברה הישראלית שאך זה עתה נתייסדה ובין האינסוף, משאיר מצד אחד את המקום לכל יחיד ויחיד שהרי האינסוף רחוק מכדי להאפיל על מישהו[14]. אך מצד שני קרני אורו של האינסוף

9 - "מה שאין כן סדר בנין סדר הפרצופים אחר התיקון, אשר כולם מסודרים אל היקף שלם שתלוי דבר אחד בחברו, ומתלבש אחד בחברו כדי לגמור ענין היקף הנהגה הזאת, שאח"כ יתגלה תכלית שלמותם, והוא היחוד המתגלה לבסוף. ונמצא שכל המעשה המסודר בהם, אף שעדין לא נגלה היחוד והתכלית של הסוף, מ"מ אנו יודעים שכל מגמתם וסדר המשכת הפעולות זה מזה, הוא שדבר אחד יהיה נשלם ע"י חברו, והולך ומשתלם עד שבא שלמות המעותד, ונמצא שכולם פונים לדבר אחד, ולכן נקראים רשות היחיד". (פתחי שערים נתיב שבירת הכלים - פתח יג)

10 - "אתיקה והאינסופי" עמ' 79.

11 - "ומזה הטעם הסט"א כל בנין שלהם אינו נקרא רשות היחיד שהרי אין בהם תכלית, ואדרבא הם קלקול השלמות והיפוך התכלית, לכן הם בסוד הפירוד בסוד יתפרדו כל פועלי און. וע"ז נאמר, האלהים עשה את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים וגו'. והוא סוד המחלוקת ושנאת חנם שגדול כחו יותר מכל עונות שבעולם כמ"ש, חבור עצבים אפרים הנה לו חלק לבם עתה יאשמו וגו'". (פתחי שערים נתיב שבירת הכלים - פתח יג).

12- שמות טז', ג'.

13- עיין בספרו של הפסיכולוג רולו מיי "הזעקה למיתוס".

14- ישראל נתנשאו לחירות ביציאת מצרים. זאת היא חירות עליונה, שחרור הרצון, חופש האופי. והיא היא התכונה היותר עליונה, הראויה להיות מתממת את כל העולם באור החירות העליון, שהוא צריך להיות הולך ונקנה, עד שבאה התכונה העליונה מכל שאיפה שבחירות, שהיא המבוטאה בהעבדות האלהית של ד' אלהי ישראל, עבדי הם אשר הוצאתי אתם מארץ מצרים, לא ימכרו ממכרת עבד. המצה היא לחם עוני ולחם חירות. באותו הזמן שנגלה עלינו מלך מלכי המלכים וגאלנו גאולת עולמים, נוצרה בנשמתנו תכונת החופש, חירות הרצון, המוכשר לשעבוד מלכות שמים בצורתו האידיאלית. (הרב קוק, קובץ ה', ק)

מקרינות ומלכדות אף מחיות את החברה הישראלית[15], ומגודל אינסופיותם הן מקרינות על מעשי היחיד עד לפרטי פרטיהם אף שהן מגיעות מרום כל המעלות[16].

דווקא האלוקי כאינסוף מאפשר את שני הצדדים הללו. מחד, הכל בטל למול עוצמתו וגדולתו האינסופית אך מאידך דווקא מאינסופיותו נובעת היכולת לחון את כל יצורי עולמים לקיום עצמאי שהרי לא מחיותם הוא מתקיים ולא מאובדנם ייעלם. אי אפשר שלא לשוב ולהדגיש זאת - אורך הרוח שיש באלוקי, ה"לעולם ועדיות" שבו, הם שמאפשרים את הקיום האוטונומי לאנושי יותר מכל תכונה אחרת.

יתרה מזו, הערבות המתייסדת במעמד הר סיני היא שותפות המביאה בחשבון את ערכו ותרומתו של כל יחיד, דווקא מפני שכל יחיד מוסיף ובונה את הכלליות השלמה אל מול האינסוף[17]. ממילא עולה פה קריאה גדולה לחשבון נפש על המהלך הנפשי הפשוט של החזרה בתשובה - לתשובה מסויימת ונתונה מראש הדומה לרצונו של אהרון להתכת הזהב-זהות של כל אחד לעגל אחיד ומסויים[18]. בעוד משה רבינו, שורש התורה, חולק על כך ורואה בערבות בניין שלם המורכב מחלקים שונים[19] ולכן מפורר את העגל ומשקה כל אחד מישראל (כפי שחידש מו"ר הרב ראי"ם).

ההתוודעות המלאה לקיומו של האינסוף הופכת על פניהם, אם כן, את היחסים החברתיים. אין "בין אדם לחבירו" לאורה העכור של האמנה החברתית המבוססת על האינטרס האנושי, כי"בין אדם לחבירו" לאורו של האינסוף הנותן למעשי כל יחיד את הצליל העמוק שמהדהד שוב ושוב בכל העולמות[20]. קומות חדשות נבנות לכל מעשה שכזה, קומות של אמת, עומק ומשמעות שקושרות כל מעשה לראשית הנברא ומכוונות כל נוצר לתכלית הנאצל.

ארץ ישראל כחידוש מעמד הר סיני והפיכתו לתמידי

בשולי הדברים נוסיף עוד עניין אחד. אחרי שחטאו ישראל בעגל שב ונפגם אותו בניין שנבנה מנוכחות האינסוף ושוב יש צורך לבסס את החברה הישראלית.

אם נעיין בספר יהושע נראה שכשמדובר בארץ ישראל שב ועולה, באופן מפתיע, מושג הערבות. מיד אחרי הכניסה לארץ מסופר על חטא עכן - "וימעלו בני ישראל ויקח עכן..." ותגובתו של הקב"ה לא מאחרת לבוא: "חטא ישראל וגם עברו את בריתי וגם לקחו מן החרם וגם גנבו וגם כחשו וגם שמו בכליהם"[21]. בני ישראל מתוארים כאן כמפרי ברית כ-"חטא ישראל" אף שרק אחד חטא. נזכרים אנו מיד באותה ערבות ראשונית על העבירות שנבנתה במעמד הר סיני. יותר מכך, הערבות מתוארת באופן קיצוני ביותר כשעל פי המדרש שלושים ושישה האנשים שנהרגו בגלל החטא היו למעשה רובה של סנהדרין - מייצגי עם ישראל שנהרגו בגלל אדם אחד[22].

מקרה שני אנו מוצאים יותר מאוחר - כשיש חשש ששניים וחצי השבטים רוצים להתבדל ולפגוע בברית, עולה מיד בזיכרון המקרה של עכן - "והיה אתם תמרדו היום בה' ומחר אל כל עדת ישראל יקצוף... הלוא עכן בן זרח מעל בחרם ועל כל עדת ישראל היה קצף והוא איש אחד לא גוע בעוונו"[23]. שוב הערבות מופיעה במלוא עוצמתה.

שני המופעים הללו עולים דווקא בקשר לארץ ישראל. מה משמעותה של כניסת עם ישראל לארץ ישראל, אם כן?

נראה שהכניסה לארץ מבססת את ערבות עם ישראל שראויה הייתה להיכון עוד ממעמד הר סיני. בארץ ישראל, "ארץ אשר ה' אלוקיך דורש אותה תמיד עיני ה' אלוקיך בה"[24], מתרחשת שוב העמידה אל מול האינסופי. כשעם ישראל נמצא בארצו אין הוא נמצא באדמת חולין, זבת חלב ודבש ככל שתהיה, הוא נמצא באדמה שכל חיותה נשאבת מנקודת החיבור בין האלוקי לאנושי.

"כי ארץ ישראל אמצעית לישוב... ונקודת ארץ ישראל כנגד המלכות (שמקבלת אליה את השפע האלוקי)"[25].

עם ישראל הנמצא בארצו - "הני הוא דאקרי קהל"[26] - בונה חברה ישראלית שורשית משום ששוב הוא מקיים את עצמו סביב נקודת האינסוף שנותנת לו את שורשיו החברתיים העמוקים[27]. מאחר וכך הוא, ברור מדוע מופעי הערבות שבים ומתגלים, כפי שראינו. כשעם ישראל נמצא בארצו שב הגורם השלישי שמקיים את מערכת הערבות וממילא מתחייה האומה ושבים כל ישראל להיות ערבים זה לזה[28].

*הכותב הוא בוגר ישיבת ההסדר עתניאל

---

15 - כך כותב הזוהר בפרשת פנחס דף רלג ע"ב: " "למנצח על שושן" - עדות, ...וכי שושן עדות מאי שהדותא שהיד אלא שושן דא איהי שהדותא למעשה בראשית ואיהי שהדותא לכנסת ישראל. שהדותא ליחודא עלאה ודא איהו בגין דשושנה דא אית בה תליסר עלין וכלהו קיימין בעקרא חדא... תליסר עלין אלין תליסר מכילן דרחמי דירתא כנסת ישראל מלעילא וכלהו אחידן בעקרא חדא. דאינון י"ג תיקונין דדיקנא תתאה דא"א (כתר) דאינון י"ג תיקונין עלאין דז"א (תפארת, אדם) ואיהו ברית חדא ודוגמא דברית יחודא".

16 - "אותו תוכן החי וקיים, שלמעלה מכל רעיון וכל שכל מוגבל, אותה המהות המחיה את החק האלהי, הוא הנותן לו את כחו להתפצל ולהסתעף לסעיפיו, ולשמור את תפקידו בכל המרחקים שהוא הולך ומתענף שמה". (הרב קוק קובץ ה', רסג).

17 "כי כל ישראל הנה הם ערבים זה בזה וכמו שדרשו רז"ל. סנהדרין כ"ז סע"ב. וכשלו איש באחיו. איש בעון אחיו. והוא משום כי כולם הם קומה אחת. שכל האישים כולם בשבכל דור וכל הדורות כולם הם כולם קומת פרצוף אדם אחד הכולל בתוכו כל האישים הפרטיים אשר מאדם הראשון עד סוף כל ימי עולם כי הם רק אברים מיוחדים דהקומת פרצוף הכללי. וכמו שבארנו בשער עקודים פ"ג אות מ' סי' ג' ובכ"מ מדברינו. ולכן כל זמן שחסר עדיין התיקון הגמור בשום אחד מהם הנה לא נשלם התיקון בכולם וחסר התיקון בכל העולם ומלואו. והרי נמצא כי עד סוף זמן דהתחייה האחרונה. שיעמוד עדיין שום אחד מישראל בעבירת וחומרית דהגוף. הנה יחסר עדיין תיקון ההזדככות בכל העולם כולו. והנה התיקון דהאדם הוא ע"י התורה והמצוה". (ספר שערי הלשם חלק ב - סימן יג - פרק א).

18 - על רצון זה מתבקשים כאן דברי הביקורת החריפים של הארי"ז על קנאתו של אליהו: "אליהו לא רצה בערבות והיה מקנא ורוצה להורגם ונסתלק מערבות ונכנס תחתיו אלישע". (ספר לקוטי תורה, פרשת בראשית).

19 - ""ואהבת לריעך כמוך" - ירצה במה שנודע בפסוק אדם אתם כי כל ישראל הם אילן אחד ואדם אחד כלול מן רמ"ח איברים וכמו שכל אברי האדם אוהבין זה לזה וז"ש ואהבת לרעיך כי רעיך ממש הוא כמוך כלומר כדמיון גופך המחובר מאיברים רבים". (ספר עץ הדעת טוב - פרשת קדושים).

20 - "מלאים אנו רגש מוסר, כמהים אנו לחיות חיים חיי טוהר, דמיוננו מלהיב את חשק לבבנו לצייר היותר נשגב והיותר נאה, היותר טהור והיותר נאצל, החפץ הפנימי שלנו חושק שיהיה רצוננו הקבוע טהור וקדוש, שתהיה כל מגמת חיינו ברורה ומכוונת להאידיאל היותר נשגב בחיים. וכל אלו התשוקות אינן מתגשמות כי אם על ידי מסירותנו הפנימית והחיצונה אל אור ד', אל המוסר האלהי". (הרב קוק קובץ ג' רי).

21 - יהשע ז' א- יא.

22 - ראה רד"ק שם פסוק ג'.

23 - יהושע כב', יח - כ.

24 - דברים יא' יב.

25 - האר"י בפירושו לפרק א' של הספרא דצניעותא (שער מאמרי רשב"י).

26 - הוריות ג ע"ב.

27 - באחת מתשובותיו של רשב"י בזוהר הוא מסביר מדוע אפילו משה רבינו היה כמי שאין לו אלו-ה משום שלא שכן בארץ ישראל ולכן לא היה לרוחו הגדולה את ספירת המלכות "כמושב" מוציא לפועל (זוהר פרשת יתרו דף עט ע"ב): "א"ר יצחק: הואיל ואתינא להאי מה הוא "הגדתי היום ליי' אלהיך", ליי' אלהינו מבעי ליה?
אמר ליה ר' שמעון: וכי האי בלחודוי הוא, והא כתיב (דברים ח) כי יי' אלהיך מביאך אל ארץ טובה וגו', (שם ז) אשר יי' אלהיך נותן לך, (שם ד) כי יי' אלהיך אש אוכלה הוא וכלהו הכי, אלא הכי תנינן כל הדר בארץ ישראל דומה כמי שיש לו אלוה, וכל הדר בחוצה לארץ דומה כמי שאין לו אלוה, מאי טעמא משום דזרעא קדישא לארעא קדישא סלקא, ושכינתא באתרא יתבא, והאי בהאי תליא, ומשה לא קאמר אלהיך אלא לאינון דהוו זמינין למיעאל לארעא קדישא ולקבלא אפי שכינתא, ומה דלא אמר אלהינו משום דהא משה לא זכה למיעאל לארעא ובגיני כך אלהיך ודאי בכל אתר משום דאינון הוו זמינין למיעאל תמן".

28 - האם אך מקרה הוא שכשנסוגים אנו מחבלי ארץ ישראל מתהווה קרע בעם יותר מבכל סוגיה אחרת, אקוטית ככל שתהיה לקיום היהודי? האם אין הנסיגה מסמנת את הפניית העורף לעמידה אל מול האינסוף וממילא מתערערת הערבות המכוננת את החברה הישראלית? אתמהה.

בסוד שיח

כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים בדוא"ל: besod@013net.net

עיצוב ועריכה גרפית:
גיל ויין עיצוב גרפי
אימייל. gilwein26@012.net.il